

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Tomáše Foltase a soudců Mgr. Davida Hipšra a JUDr. Pavla Molka v právní věci žalobce: **V. T. T.**, proti žalovanému: **Policie ČR, Ředitelství služby cizinecké policie**, se sídlem Olšanská 2, Praha 3, v řízení o kasační stížnosti Organizace pro pomoc uprchlíkům, z. s., se sídlem Kovářská 939/4, Praha 9, proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 30. 8. 2017, č. j. 1 A 99/2017 - 14,

takto:

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 30. 8. 2017, č. j. 1 A 99/2017 - 14, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

I.

[1] Rozhodnutím žalovaného ze dne 8. 8. 2017, č. j. CRP-21775-2/ČJ-2017-930310-V243, bylo zamítnuto odvolání žalobce směřující proti rozhodnutí Krajského ředitelství policie hl. města Prahy dne 10. 7. 2017, č. j. KRPA-200509-45/ČJ-2017-000022, a toto rozhodnutí bylo potvrzeno.

II.

[2] Rozhodnutí žalovaného napadl žalobce správní žalobou, v níž požádal o ustanovení zástupce. Žádost odůvodnil tím, že nemluví českým jazykem, nemůže vystupovat sám v řízení před soudem, je zajištěn v zařízení pro zajištění cizinců, má omezenou možnost vyhledat si právní pomoc a nemá žádný majetek a příjem.

III.

[3] Městský soud shora uvedeným usnesením ustanovil zástupcem žalobce pro řízení o žalobě Organizaci pro pomoc uprchlíkům, z. s. Toto usnesení napadla kasační stížností Organizace pro pomoc uprchlíkům z. s. (dále též „stěžovatelka“). Stěžovatelka v kasační stížnosti namítla, že byla ustanovena zástupcem žalobce bez svého předchozího souhlasu. Podle § 29 odst. 4 o. s. ř. ve spojení s § 64 zákona s. ř. s. přitom lze jinou osobu než advokáta jmenovat opatrovníkem, jen pokud s tím souhlasí. Stěžovatelka může žalobce zastupovat v řízení ve věci mezinárodní ochrany na základě § 35 odst. 5 s. ř. s., který ovšem nepředpokládá poskytování právní pomoci uprchlíkům nebo cizincům za odměnu. Stěžovatelka (na rozdíl od ustanovených zástupců z řad advokátů) nedisponuje ani dostatečnou možností poskytování právních služeb odmítnout. Stěžovatelka může svůj nesouhlas vyjádřit jen podáním kasační stížnosti. Jedná se o neudržitelný postup, neboť, ač nemá právo na odměnu za zastupování, musí až do případného vyhovění její kasační stížnosti žalobce zastupovat a nést náklady spojené s podáním kasační stížnosti. Jejím ustanovením zástupcem bez jejího předchozího souhlasu byl také porušen ústavně zakotvený zákaz nucených prací. Navrhla zrušení usnesení městského soudu a vrácení věci k dalšímu řízení.

IV.

[4] Nejvyšší správní soud nejprve zkoumal formální náležitosti kasační stížnost. Ve vztahu ke stěžovatelce konstatuje, že ta nebyla účastníkem řízení před městským soudem a není ani osobou zúčastněnou na řízení (§ 102 s. ř. s.) či osobou, která práva osoby zúčastněné na řízení uplatnila až po vydání napadeného usnesení (§ 106 odst. 2 s. ř. s.). Právo zástupce podat kasační stížnost proti usnesení, jímž byl soudem ustanoven k zastupování, však bylo nad rámec doslovného znění zákona uznáno judikaturou (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 8. 2005, č. j. 3 Azs 187/2005 - 52, publ. pod č. 684/2005 Sb. NSS, ze dne 23. 1. 2014, č. j. 9 As 136/2013 - 28, nebo ze dne 18. 6. 2014, č. j. 9 As 163/2014 - 25). Kasační stížnost stěžovatelky byla podána včas a za stěžovatelku jedná její zaměstnanec, který má vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie (§ 105 odst. 2 s. ř. s.). Nejvyšší správní soud netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19, publ. pod č. 3271/2015 Sb. NSS a rozsudek téhož soudu ze dne 29. 6. 2017, č. j. 2 As 220/2017 - 23; všechna zde uvedená rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná z www.nssoud.cz).

[5] Důvodnost kasační stížnosti vážil Nejvyšší správní soud v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené usnesení netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[6] K otázkám, které mají být v tomto řízení o kasačních stížnostech řešeny, se Nejvyšší správní soud opakovaně vyjádřil v řadě svých rozhodnutí, například v rozsudcích ze dne 23. 1. 2014, č. j. 9 As 136/2013 - 28, ze dne 18. 6. 2014, č. j. 9 As 163/2014 - 25, ze dne 1. 10. 2014, č. j. 1 As 104/2014 - 26, ze dne 4. 4. 2017, č. j. 2 As 70/2017 - 19, ze dne 29. 6. 2017, č. j. 2 As 220/2017 - 23, ze dne 16. 10. 2017, č. j. 7 As 294/2017 - 20 atp.

[7] Nejvyšší správní soud neshledal důvod k odklonění se od dříve vyslovených závěrů, proto se jich v tomto řízení přidržel, přičemž v podrobnostech odkazuje na odůvodnění jmenovaných rozhodnutí a níže připojuje jejich stručné shrnutí.

[8] Ustanovení § 29 odst. 4 o. s. ř., podle něhož lze jinou osobu než advokáta jmenovat opatrovníkem, jen jestliže s tím souhlasí, je třeba za užití § 64 s. ř. s. podpůrně aplikovat při ustanovování zástupce účastníku řízení. Dospěje-li tedy soud k názoru, že existují důvody, proč zástupcem účastníka řízení ustanovit nikoli advokáta či jinou osobu poskytující specializované právní poradenství (§ 35 odst. 2 s. ř. s.), je povinen předem zjistit, zda osoba ustanovovaná zástupcem se svým ustanovením souhlasí. To platí také v případech, kdy má být zástupcem ustanovena právnická osoba uvedená v § 35 odst. 5 s. ř. s. (jakou je stěžovatelka), a to již z toho důvodu, že tato osoba nemá právo na odměnu za zastupování, nýbrž jen právo na náhradu účelně vynaložených nákladů (k tomu viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 9. 2008, č. j. 4 Azs 51/2008 - 79). V opačném případě by mohlo dojít k porušení ústavně zakotveného zákazu nucených prací a služeb, neboť znakem nucené práce je to, že je vymáhána pod pohrůžkou jakéhokoli trestu a osoba se k ní nenabídla dobrovolně (nález Ústavního soudu ze dne 27. 11. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 1/12, dostupný z http://nalus.usoud.cz).

[9] Z obsahu soudního spisu v dané věci vyplývá, že stěžovatelka nebyla před vydáním napadeného usnesení dotázána, zda souhlasí s tím, aby byla ustanovena zástupcem žalobce (z její kasační stížnosti je pak zřejmé, že s tím nesouhlasí ani nyní). V tom lze spatřovat pochybení, které činí napadené usnesení nezákonným (srov. např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 4. 2017, č. j. 2 As 70/2017 - 20, ze dne 16. 10. 2017, č. j. 7 As 294/2017 - 20 atd.).

[10] Nejvyšší správní soud s ohledem na výše uvedené napadené usnesení městského soudu podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Městský soud je v dalším řízení vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem v tomto rozsudku (§ 110 odst. 4 s. ř. s.).

[11] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne městský soud v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e n í** opravný prostředek přípustný.

V Brně dne 12. prosince 2017

JUDr. Tomáš Foltas
předseda senátu